

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa J.D.
przeciwko K.P. - Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym
w S., Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w K.,
Sądowi Rejonowemu w S. i Sądowi Rejonowemu w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 30 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 grudnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...), I ACz (...)

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.500 (siedem tysięcy pięćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3) przyznaje adwokatowi T.M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 10.000 (dziesięć tysięcy) zł, powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), sprowadzającego się do konieczności udzielenia odpowiedzi na pytanie o „dopuszczalność przyjmowania za własne przez sąd II instancji ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji bez ich analizy, odniesienia się do poszczególnych zarzutów” oraz do konieczności dokonania wykładni „art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zakresie ustalenia czy powaga rzeczy osądzonej dotyczy zawsze identycznego składu podmiotowego stron procesu, szczególnie w zakresie tzw. *statio fisci*, a także art. 365 k.p.c. w zakresie ustalenia czy prawomocność orzeczeń sądowych wydanych w toku postępowań, szczególnie egzekucyjnych, uniemożliwia ustalenie w toku postępowania odszkodowania czy ich wydanie nie spowodowało powstania szkody materialnej”.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi odrębną część skargi kasacyjnej. Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie

skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Konieczne jest wyjaśnienie, jakie zagadnienie prawne występuje w sprawie i dlaczego jest ono istotne, albo określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów.

Problemy sformułowane przez skarżącego nie mają cech zagadnienia prawnego w znaczeniu objaśnionym wyżej. Kwestia zakresu rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym była wielokrotnie rozważana przez Sąd Najwyższy. W uchwale składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r. - zasadzie prawnej - III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami, dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Według uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSN 1999, nr 7-8, poz. 124), sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania. Z obu zacytowanych uchwał oraz z późniejszego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że w razie zgłoszenia stosownych zarzutów, obowiązkiem sądu drugiej instancji jest przeanalizowanie materiału dowodowego zebranego w sprawie, dokonanie jego ponownej oceny i ustalenie stanu faktycznego, a ewentualnie także uzupełnienie tego materiału dowodowego. Powyższe nie oznacza jednak, że sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku miałby raz jeszcze powtarzać argumentację sądu pierwszej instancji użytą w związku z oceną dowodów i czynieniem ustaleń, jeżeli w całości tę argumentację akceptuje. W takim przypadku wystarczy, że da wyraz tej swojej akceptacji przez wskazanie, że ustalenia sądu pierwszej instancji i ocenę dowodów uznaje za własną. Tak też postąpił Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszej sprawie,

a postępowanie przeprowadzone przed tym Sądem nie może być uznane za oczywiście wadliwe. Nie ma przeszkód ku temu, żeby sąd drugiej instancji zaakceptował niektóre ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, a inne zmienił, ujawniając zakres zmian i przesłanki, które do tego doprowadziły. Zanegowanie tego rodzaju kompetencji po stronie sądów drugiej instancji byłoby równoznaczne z odebraniem im możliwości merytorycznego orzekania w rozpoznawanych sprawach, gdyż stosowanie prawa materialnego przez sądy powszechne nie może być oderwane od skonkretyzowanych okoliczności faktycznych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalony jest już pogląd, że nie jest bezwzględnym warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji odniesienie się do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika bowiem konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. np. wyroki z 14 marca 2018 r., II PK 120/17, z 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17, z 20 lutego 2018 r., V CSK 352/17, z 6 października 2016 r., III UK 270/15, z 30 września 2016 r., I CSK 623/15).

Z art. 365 k.p.c. wynika związanie orzeczeniem sądu, który je wydał, stron, do których jest ono adresowane, a także innych sądów i innych organów państwowych oraz - w przypadkach w ustawie przewidzianych - innych osób. Po zmianie art. 417¹ § 2 k.c., nie może być wątpliwości co do tego, że kwestia zgodności z prawem prawomocnego orzeczenia może być badana w sprawie o odszkodowanie za szkodę spowodowaną jego wydaniem, jeśli w odniesieniu do tego orzeczenia ustawodawca nie przewidział osobnego trybu stwierdzania jego niezgodności z prawem. W niniejszej sprawie Sady *meriti* oceniły zgodność z prawem tych orzeczeń, w których powód upatrywał źródła szkody, co do których nie był w stanie uzyskać prejudykatu oceniającego ich legalność. Problemem w sprawie było jednak nie tyle wyznaczenie granic związania orzeczeniami wydanymi w postępowaniu egzekucyjnym, co granic powagi rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) wyroku we wcześniej wytoczonej przez powoda

sprawie o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną mu w związku ze skierowaniem do jego majątku egzekucji. Pozwanym w poprzednim i obecnym postępowaniu był m.in. Skarb Państwa, a ten podmiot nie jest w stanie działać inaczej jak przez swoje *statio fisci*. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że jeżeli w procesie jako strona występuje Skarb Państwa, a wadliwie została określona jego jednostka organizacyjna, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, sąd ma obowiązek z urzędu określić właściwą jednostkę organizacyjną, która, zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c., powinna w sprawie reprezentować Skarb Państwa. Podobnie, stosując przepis art. 67 § 1 k.p.c. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2010 r., II CSK 393/09), gdy strona, pozywając prawidłowo Skarb Państwa, wadliwie określa państwową jednostkę organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, a w sprawie powinna występować inna państwowa jednostka organizacyjna; uzupełnienie braku w zakresie prawidłowego określenia strony pozwanej powinno nastąpić w płaszczyźnie właściwej reprezentacji (art. 67 § 2 k.p.c.), a nie zmian podmiotowych, w tym w trybie wezwania do udziału w sprawie (art. 194 § 1 k.p.c.). Jest to wynikiem materialnoprawnej konstrukcji zakładającej jednolitość Skarbu Państwa jako osoby prawnej. W sferze przepisów proceduralnych wywołuje to ten skutek, że niezależnie od wielości wskazanych w pozwie państwowych jednostek organizacyjnych lub ich organów, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, stroną pozwaną zawsze jest Skarb Państwa, a nie wskazane jednostki. Tak poprzednie, jak i niniejsze postępowanie o odszkodowanie odnosiło się do szkód, które powód miał ponieść w związku z przebiegiem i wynikiem egzekucji z nieruchomości skierowanej przeciwko niemu, a stroną pozwaną w tamtym i obecnym postępowaniu, poza komornikiem, był Skarb Państwa, z którego odpowiednią jednostką organizacyjną Sąd miał obowiązek powiązać dochodzone roszczenie i tak też postąpił w obu postępowaniach.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 98 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 8 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 800), orzeczono jak w postanowieniu.

O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono stosownie do § 2, § 4 ust. 1, § 8 pkt 8, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 18).

as]

jw